

ФЕДЧИШИН С. А.

Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого,
асистент кафедри адміністративного права, кандидат юридичних наук

ПАТРОНАТНІ ПОСАДИ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

В умовах реформування дипломатичної служби України важливого значення набуває дослідження посад, на яких проходять службу її працівники, з'ясування їх правового статусу. Безпосередньо це стосується й такого особливого виду (типу) посад працівників дипломатичної служби України як патронатні посади, визначення їх специфіки, відмежування від адміністративних і політичних посад.

Аналіз законодавства України та наукових джерел дозволяє виділити ознаки, що притаманні патронатним посадам (від лат. *patronatus* — «стан або права патрона»). Зокрема, до них відносять те, що: 1) особи, які займають патронатні посади, здійснюють свою діяльність не від імені держави та її органів, а від імені певної посадової особи (патрона), реалізують свої завдання та функції в інтересах цієї посадової особи, їй підпорядковуються та несуть перед нею відповідальність; 2) правом добирати та приймати осіб на патронатні посади наділені особи, які займають переважно державні політичні посади (Президент України, Голова Верховної Ради, члени Уряду України та ін.); 3) прийняття на патронатні посади здійснюється у позаконкурсний спосіб, хоча може встановлюватись й термін випробування та проводитись стажування; 4) особи, які займають патронатні посади, звільняються із займаної посади у разі звільнення тієї особи, яка прийняла їх на службу; 5) виконання особами, які займають патронатні посади, як правило, консультативно-дорадчих функцій та ін. (Див.: Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади. — Х., 2005. — С. 135–137; Ківалов С. В., Біла-Тіунова Л. Р. Публічна служба в Україні. — Одеса, 2009. — С. 129–131, 443–446 та ін.).

Зокрема, відповідно до ст. 9 Закону України «Про дипломатичну службу» від 20.09.2001 р. Міністр закордонних справ України має право самостійно добирати та приймати осіб на посади для роботи в патронатній службі, яка забезпечує його діяльність. До складу патронатної служби можуть включатись посади помічника, радника, керівника прес-служби та ін. Цим посадам властиві всі наведені вище особливості. Працівники патронатної служби підпорядковуються безпосередньо Міністру, їх основними завданнями є: а) підготовка необхідних матеріалів та документів для Міністра, облік, аналіз кореспонденції, що надходить на його ім'я, підготовка проектів доручень, протокольних рішень

тощо; б) надання окремих фахових консультацій, а також роз'яснень з питань діяльності Міністра або МЗС України (за дорученням Міністра); в) взаємодія з підрозділами МЗС України, закордонними дипломатичними установами України, представництвами МЗС на території України, органами держави та місцевого самоврядування у розв'язанні питань, що виникають під час опрацювання доручень Міністра; г) організація зустрічей Міністра з громадськістю, представниками ЗМІ, посадовими особами інших органів, прийом відвідувачів та іноземних делегацій. Порядок проходження дипломатичної служби працівниками патронатної служби Міністра закордонних справ визначається Постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 р.

У свою чергу, в контексті питань, що розглядаються, заслуговує на увагу посада дипломатичного радника центрального органу виконавчої влади, введення якої вперше було передбачено Указом Президента України «Про Положення про дипломатичного радника центрального органу виконавчої влади» від 31.12.2005 р. Дипломатичний радник центрального органу виконавчої влади (далі — дипломатичний радник) є дипломатичним працівником, тимчасово відрядженим Міністром закордонних справ України до центрального органу виконавчої влади для виконання дипломатичних функцій. Повною мірою усвідомлюючи складність дискусій щодо патронатних посад, які тривають в науці адміністративного права, на підставі аналізу законодавства, що визначає статус посади дипломатичного радника, можна стверджувати, що ця посада відзначається низкою особливих рис, відмінних від патронатних посад державної та дипломатичної служби (наприклад, патронатної служби Міністра закордонних справ). Розкриємо деякі з таких ознак.

По-перше, не дивлячись на те, що посада дипломатичного радника термінологічно пов'язується із категорією «радник», що більшою мірою властива для позначення патронатних посад, відповідно до законодавства вона не зводиться виключно до обслуговування інтересів певної особи, а визначається радником державного органу в цілому. Власне це отримало безпосереднє втілення у назві посади — «дипломатичний радник центрального органу виконавчої влади». Згідно п. 3 Положення про дипломатичного радника, що затверджене Указом Президента України від 31.12.2005 р. основними завданнями дипломатичного радника є: представлення позиції МЗС України під час здійснення центральним органом виконавчої влади (далі — ЦОВВ) заходів у сфері зовнішніх зносин; надання допомоги у здійсненні зв'язків ЦОВВ з відповідними органами іноземних держав та міжнародними організаціями; забезпечення ЦОВВ необхідною для ефективного виконання покладених на нього завдань інформацією щодо політичного та економічного становища в світі, зовнішньої та внутрішньої політики

іноземних держав, міжнародних організацій; розроблення і внесення в установленому порядку пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності ЦОВВ у сфері зовнішніх зносин; забезпечення взаємодії ЦОВВ з МЗС України. Таким чином, дипломатичний радник, будучи відрядженим МЗС України, має своїм основним призначенням сприяти підвищенню ефективності реалізації завдань МЗС України щодо координації заходів ЦОВВ у сфері зовнішніх зносин.

По-друге, особливими є порядок призначення та звільнення з посади дипломатичного радника. Зокрема, тимчасове відрядження дипломатичних працівників до ЦОВВ для призначення на посади дипломатичних радників здійснюється за наказом Міністра закордонних справ України після погодження кандидатур із керівниками цих ЦОВВ, а власне вже саме призначення на посаду дипломатичного радника здійснюється за наказом керівника відповідного ЦОВВ. Відкликання дипломатичного радника з тимчасового відрядження здійснюється за наказом Міністра закордонних справ також за погодженням із керівником ЦОВВ.

Крім того, при дослідженні патронатних посад дипломатичної служби слід мати на увазі й те, що відповідно до законодавства дипломатичні працівники проходять дипломатичну службу як на дипломатичних посадах в системі органів дипломатичної служби, так і відповідних посадах структурних підрозділів Адміністрації Президента України, Апарату Верховної Ради та Секретаріату Кабінету Міністрів України, а також крім ЦОВВ можуть бути тимчасово відряджені й до інших державних органів для виконання дипломатичних функцій.